

Обмањивање у рату

ВОЈНО ДЕЛО 6/1998.

Пешадиски потпуковник *Милоје Секулић*

... Обмањивање, а тиме и изненађивање непријатеља, одувек се сматрало саставним делом вештине ратовања. Историја потврђује да су обману примењивале многе војсковође, али ипак је мали број оних за које се може рећи да су у томе постали мајстори. Јер, обманути опрезног непријатеља није нимало лако ни једноставно. То захтева не само интелигенцију, смелост, сналажљивост, машту и свестрано познавање војне науке и ратне вештине, већ и добро познавање непријатеља, његове доктрине и намера. Обманом се служе обе стране – и слабија и јача. Јача – да што лакше и са мање губитака постигне победу, а слабија – да надокнади недостатак снага и средстава...

...У делатности за обмањивање, које су познате као контраобавештајне мере, спадају: дезинформације, демонстративни напади и диверзије, лажна средства и лажни радови, као и разноврсна лукавства. Све те делатности имају за циљ да се непријатељу пружи лажна слика сопствене ситуације или сопствених могућности да би се тиме навео да реагује на унапред одређени начин. Колику су важност у Другом светском рату Немци придавали обмани види се и из тога што су 1942 године у Генералштабу формирали отсек „за заваривање и обмањивање непријатеља.“

Дезинформације, односно лажни подаци и вести вешто достављени непријатељу имају за циљ да га увере у постојање извесних околности којих у стварности нема. Тако је, на пример, Монтгомери пред битку код Ел Аламејна, поред осталог, у Лондону намерно протурио глас да ће енглеска офанзива у Либији почети око 5 новембра, и то на јужном сектору фронта. Немачки агенти су доставили ту вест у Берлин и Ромел је насео. Уствари офанзива је почела 14 дана раније и на северном сектору фронта.

Ратна искуства показују да је корисно непријатељу подметнути лажне, добро смишљене планове, радиодепеше, заповести и друга борбена документа тако да створе утисак да су стварни и случајно откривени. На тај начин непријатељ ће бити обманут, а мере које ће предузети биће нецелисходне. У Првом светском рату, на пример, енглески адмирал Бити успео је да помоћу лажних радиодепеша обмане немачки Адмиралитет о стационарању британске ратне флоте. На основу таквих података Немци су својим бродовима наредили да исплове на отворено море не знајући све до битке код Јитланда где се енглеска ратна флота заиста налази.

И лажном застрашавајућом пропагандом може се у неким случајевима обманути непријатељ. Тако је лажна пропаганда нациста при крају

Другог светског рата о припремању „Редута у Алпима“ за давање последњег отпора била вешто припремљена обмана. Али тек када су операције биле завршене, Савезници су сазнали да „Редут“ није постојао. Међутим, по немачкој пропаганди он је био таквих размера да је, по речима самог Ајзенхауера, право чудо како су Савезници могли да верују у његово постојање и да о томе воде рачуна у плановима операција.

Врхунац вештине обмањивања састоји се у томе да се код непријатеља створи такво уверење да он, и поред тога што на било који начин сазна праве противничке намере и планове, остане у чврстом убеђењу да су они лажни.

Историја је богата примерима погрешних убеђења и самообмане. Тако је Стаљин, у пролеће 1941 године, и поред благовременог упозорења од стране Черчила, био, изгледа, убеђења да Хитлер неће напасти Совјетски Савез. Познато је и ово: „Мисао која је у мозговима команданата Хаваја надвладала све остале било је веровање и убеђење да Перл Харбур неће бити нападнут...“

И демонстративним нападима непријатељ се може обманути и довести у такву ситуацију да не очекује дејства на другим деловима фронта. Тако су Немци снажним противнападима на реци Реру, почетком децембра 1944, успели да код савезничке команде створе уверење да о некој офанзиви на другом делу фронта нема ни помена. Међутим, ускоро је уследила снажна немачка Арденска противофанзива на фронту јужно од реке Рера...

... Лажна средства и лажни радови имају за циљ да непријатеља обману у погледу јачине, места и распореда сопствених снага и технике, као и у погледу сопствених намера. Помоћу неких 15.000 макета коња, израђених од крпа и сламе, енглески генерал Аленби је за време битке код Армагедона (у Палестини) 1918 године обмануо Турке. Лажна средства за обмањивање непријатеља широко су примењивана и у Другом светском рату. Монтгомери је, на пример, пред битку код Ел Аламејна наредио да се изради на стотине лажних тенкова и на хиљаде лажних камиона. Помоћу њих он је успео да обмане непријатеља у погледу места концентрације својих оклопних снага, а самим тим и у погледу правца нашоњења главног удара.

У тзв. „Курској избочини“ Руси су, израдом лажних положаја са мноштвом лажних фортификациских објеката (ровова, артиљериских положаја, осматрачница и др.), као и великим бројем лажних тенкова и авиона, навели Немце на погрешне закључке о распореду и јачини сопствених снага и „одвукли“ ватру њихове артиљерије и авијације са својих стварних положаја.

Рушење мостова на Неретви у Четвртој непријатељској офанзиви, које је извршено по наређењу Врховног штаба у циљу да се непријатељ обмане о правцу даљег наступања снага Главне оперативне групе, претставља јединствен начин обмане у ратној историји. Прелаз је извршен на импровизованом пешачком мосту код Јабланице, подигнутом поред порушеног железничког, тако да на Неретви, како је рекао Лер, није остало „ни плена ни заробљених, ни мртвих“...